

משולחן שלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של

הגאון הינוקא
רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

גליון
140 פרשת בלק

מה ראה בלק שטמן יעקב בורע

וַיֵּרָא בְּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי (כב, ב). ביאר זאת החתם סופר על פי מה שכתב הרמב"ן (בראשית מח, כב) על אשר אמר יעקב ליוסף "הנה אנכי מת והיה אלהים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם, ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי", שרמזו הכתוב שקודם מותו היה יעקב מורה חיצים נגד ארץ האמורי, ומתוך כך היתה נכבשת ארץ האמורי לפני בני יוסף כאשר נפלה לחלקם בכיבוש הארץ. וזאת ראה בלק בבחינתו, שהבין שכבר פעל יעקב אבינו בכח קדושתו נצחון וכבישת האמורי, שתהיה ארצם נוחה ליכבש תחת בניו, ולכן קץ בחייו, כי הבין שכבר הוא בגדר גברא קטילא ואין לו תקוה כנגדם, 'מפני' שהם 'בני ישראל', כלומר שהם בניו של ישראל סבא, ולכן שלח לקרוא לבלעם שיבטל מהם כוחו של ישראל סבא.

מה יזכה הפחות שבישראל בזכות קדושת יעקב הנוטעה בו

והוסיף הדברי יואל (פ' בלק, עמ' קיב) שלכך נאמר "ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא" (כב, א), שהיו יראים אפילו ממדריגת ה'עם', שהוא מדריגה שפלה שבישראל, כי אף בהם טמון כוחו של יעקב להוריש את האמורי. וביאור הדברים, שמדריגת 'יעקב' הוא כנגד ישראל בשפלותם, ומדריגת 'ישראל' הוא כנגד ישראל בזמן גדלותם, שניכרת חשיבותם ומעלתם, כמבואר בספר הליקוטים (סוף פ' ויחי). ולכן נאמר בתהלים (יד, ז) "בשוב ה' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל", כי יעקב אבינו לא מת (תענית ה ע"ב), היינו שהוא מרגיש בצרת ישראל בגלותם מחד, ובישועתם בימי פדותם מאידך, יותר מכל האבות, כמו שביאר הדברי יואל (שם). ומפני כך היה ירא בלק מאד אפילו מהפחותים שבישראל, כי ידע מגודל כוחו של יעקב הנוטע בכל אחד ואחד מזרעו להכניע ולכלות כל הסטרא אחרא עד סוף הדורות, וסבר וחשב לבטל ולדחות מעט כוח קדושתם על ידי קללת בלעם, אבל סוף דבר שם ה' דברו בפי בלעם לנבא מגדולתם וכוחם "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל" (כג, כג), שראתה עינו את ישראל יושבין לפני הקב"ה לעתיד לבוא כתלמיד לפני רבו ושואלין ממנו כל פרשה ופרשה למה נכתבה, ומלאכי השרת רואין אותן ושואלין אותן מה הורה לכם הקב"ה, לפי שאינן יכולין ליכנס במחיצתן (ירושלמי שבת פ"ו ה"ט, במדבר"ר כ, כ), היינו שאפילו הפחות שבישראל יזכה לרוממות 'ישראל', ויהיה בגדר 'צדיק גזור והקב"ה מקיים' (נועם אלימלך פ' בהר), בכוחו וקדושתו של יעקב הנוטע בו.

מה היה עיקר כוחו של יעקב

ויש לבאר הדברים יותר על פי מה שרמז הנועם אלימלך (פ' בלק) שזהו שראה בלק 'את כל אשר ישראל לאמורי', היינו בשביל ה'אמורי', הוא הדיבור, שהבין שיכולים ישראל לפעול בדיבור שלהם כל מה שרוצים², וכמו שאמרו³ שהצדיק גזור והקב"ה מקיים. והכל בכוח קדושת אבותיהם הנוטעה בהם, ובעיקר כוחו וקדושתו של יעקב, וכמובא במכילתא (פ' בשלח, מס' ויהי ב) ובתנחומא (בשלח ט) שכאשר עמדו ישראל על הים וראו את המצריים נוסע אחריהם, מיד 'ויצעקו בני ישראל אל ה' (שמות יד, י), שתפסו להם בידיהם אומנות אבותיהם אברהם יצחק ויעקב שהיו עוסקים בתפילה (כמבואר שם כל הענין), ועל זה אמר ישעיה (מא יד) "אל תראי תולעת יעקב מתי ישראל", מה תולעת זו אינה מכה את הארץ אלא בפה, כך אין להם לישראל אלא תפלה⁴. כי אף הפחות שבישראל שבגדר

'יעקב' רב כוחו בתפילתו להפיל השונאים, אם יתפלל בתוך תשובה כראוי כי כבר נטע בו יעקב כוח התפילה להיושע מכל צרה, ובפנימיותו באמת רבה תפארתו ומעלתו אף להיקרא בגדר 'ישראל', ולכן אנו רואים שכאשר נבחנו אפילו קלים שבישראל במבחן קידוש שמו יתברך, מוסרים הם נפשם על כך, וזהו 'מתי ישראל', שמתוך כל מסירות נפשם על קידוש שמו נזכה להיגאל ביד רמה לחירות עולם, כמו שביאר כל זה האלשיך (בישעיה שם).

בכח התפילה הכניעו ישראל את עוג

ומובא שם במכילתא ובתנחומא עוד, שעל זה אמר יעקב 'ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי', וכי בחרבו ובקשתו לקחה, אלא 'חרבי' זו תפילה ו'קשתי' זו 'בקשה'. וזאת אשר הוריש יעקב לזרעו אחריו בכדי שיוכלו לעמוד כנגד כל הקמים כנגדם, כמו שאמר משה למלך אדום "וירדו אבותינו מצרימה... ונצחק אל ה' וישמע קולנו" (במדבר כ, טו-טז), שאין כוחנו בחרב אלא בקול, וכמו שאמר יצחק (בראשית כו, כב) "הקול קול יעקב", שכשהם צועקין הקב"ה מצוי להם, כמ"ש (דברים ד, כט) "ובקשתם משם את ה' אלֵהֶיךָ ומצאתו". ובכח זה הכניעו ונצחו ישראל לעוג המלך הבשן כמו שביאר המהר"ל בגור אריה (במדבר כא, לה). וכאשר ראה כל זה בלק, היה ירא מאד מכוחם וקדושתם של ישראל, ולכן קרא לבלעם שהיה כוחו בפה (תנחומא בלק ג, במדבר"ר כ, ד), ולא הועיל לו כלל, כי גברה קדושת פיהם של ישראל על כל מזימותיהם.

באיזה כח מתקבלים התפילות

כי קדושתם של ישראל מעוררת זכות ירושתם מאבותיהם, לנצח ולהכניע כל שונאיהם בחרב פיהם, וכמו שאמר בלעם "מה אקוב לא קבה אל... כי מראש צורים אראנו ומגבעות אשורנו הן עם לבדד ישכן ובגוים לא יתחשב", שמימות אברהם לא נפרץ אחד מהם בעריות, ואף כאשר גלו למצרים מקום ערות הארץ שהיו שטופים בחטאים, היו ישראל גדורים בעריות, כמובא כל זה במדרש (תנחומא בלק טז, במדבר"ר כ, כב). אבל הצליח בלעם בכשפיו⁵ לפתות לישראל להתחבר עם המואבים, ובוזה נפלו בשיטים בעריות ובבעל פעור, ונפלו כ"ד אלף מישראל. כי היתה כל עצתו בזה להכניע כח תפילתם שירושה היא להם מאבותיהם כמו שביאר רבי שמשון באק"ב בספרו רפואה למכה (עמ' צא). ועל זה אמר הכתוב (מכילתא, ה) "עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'", שהיתה עצת בלעם רעה וקשה מאד, וכמו שביאר כל זה הדברי יואל (פ' בלק עמ' קיח).

כי מעצתו נמשכת כל הסתרת הפנים שאין רואים גילוי השגחתו להיטיב לישראל בעינא פקחא. אבל באמת מציץ הקב"ה מבין החרקים ומביט תמיד על בניו לטובתם, ואף כל חשכת הגלות והסתרת הפנים סיבה נפלאה היא מאיתו יתברך לטובתו הנצחית והאמיתית, אלא שאין אנו רואים הדבר בגילוי, ועל זה צווח הכתוב 'עמי זכר נא מה יעץ בלק... ומה ענה אותו בלעם', שנדע שאין הדבר אלא מחמת טומאתם ועצתם של בלק ובלעם, אבל באמת רב כוחו של כל אחד מישראל בקדושת פיו, כמובא כל זה בזהר בחוקותי (דף ק"ב ע"א). כי שומע ה' תפילת כל פה, ואפילו היהודי הרחוק ביותר רב כוחו באמרי פיו לפעול לפני הבורא יתברך כל טוב ומכל טוב. וכאשר יצטרפו סך התפילות ויבקעו את הענן והמסך המעכב מקבלת התפילות, יראו ויווכחו כולם איך שכל תפילה ופניה של כל אחד לשמים פעלה את כלל הטובה בכלליות ובפרטיות.

3 כן הוא במסכת מועד קטן (דף טז ע"ב), ובמסכת שבת (דף נט ע"ב), אמנם עיקר שו"ן לן 'צדיק גזור והקב"ה מקיים' היא בזהר ויגש (דף רט ע"א), ובוהר חדש (כי תבוא, דף עג ע"ב). 4 וכ"ה בשוחר טוב (מזמור כב) ובוהר וישלח (דף קע"א ע"א). 5 ואף מה שנטו מואב לעצתו להפקיר בנוחיהם, לא היה זה אלא מכוח טומאתו וכישופיו, שהרי מדור המבול גדרו עצמן האומות בעריות כמובא בבראשית רבה (פ, ו), אלא שפרץ בלעם טבעם האנושי מכוח טומאת כשפיו, כמו שביאר זאת הדברי יואל (פ' בלק עמ' קיט). 6 מחכמי איטליה הקדומים, חבירו של רבי משה זכותא ומרבותיו של רבי בנימין הכהן ויטאלי בעל הגבול בנימין.

1 וכדרך שמצינו (במלכים ב' יג, יז) באלישע קודם מותו שצוה ליהואש בן יהואחז לירות חיצים כנגד ארם, ואמר על זה כסימן לניצחון ארם "חץ תשועה לה" וחוץ תשועה בארם", ואכן כמספר החיצים שירה יהואש בן כבש עיר ישראל מארם. 2 כמו שכתב החיד"א בחומת אגף (פ' מטות ב) מביא בשם ר' חיים ויטל בשם הר"ר שמעון סירנו שמי שנוהר בדיבורו שלא יחלל שום דיבור שלו ולא ידבר דברים בטלים, אז כל היוצא מפיו י עשה, ותשמע תפילתו. וכמובא בנעם אלימלך (פ' מטות) שזוהי מדרגת הצדיקים שהם גזורים והקב"ה מקיים.

ואלה יעמדו על הברכה

הגיליון מוקדש לרפואת הצלחת וישועת פבל נסים בן מרינה
לרפואה שלמה אנג'לה בת בלה ברטה
להקדשות 0527-130-400

לעילוי נשמת

ראו דור דרור בן רונית, חנה בת איטו

"ויעקב איש תם" (בראשית כה, כז)

משיעור יום א' בלק תש"ע

א

הנה העיקר שיטול האדם בתורה הוא את התמימות שילך בה אחרי השי"ת, והוא עיקר התורה. והענין הוא, שהרי בה"ב אין השגה ותפיסה כלל, ומאחר שהתורה אחד היא עם השי"ת, לכך גם בתורה אין הכנה ותפיסה, וכן בנשמות ישראל, מאחר שהם חלק אלוה ממעל לכך אין בהם באמת שום השגה בדעת והכנה, וכפי שנגלה הדבר במדריגת הצדיקים הדבוקים בהשי"ת וקשורים בו באהבת עולם, כמ"ש (בראשית מד, ל) "ונפשו קשורה בנפשו" כמובא בתיקוני זוהר חדש (בדף קכא ע"א), לכך אין בהם השגה בדעת והכנה. ולכן הדבר היחיד שעל ידו יכול האדם להיות סמוך ואחוז בדבר שהוא למעלה מהשגתו, הוא מתוך דרך התום והיושר.

והעיקר שלוקח האדם עימו לעולם הבא הוא מה שהולך לפני ה' יתברך מתוך דרך התום והיושר, כי תמימות הוא מעשה שאין בו חיסרון, כפי מדריגת האדם. כי באמת לא יבצר מן האדם בשר ודם העשוי מחומר הנפסד שלא יבחן בו צד של חיסרון, ואין שייך שם של שלימות אלא בעליונים ובדבר שאינו כלה ונפסד, ולכן כל שם וצד שלימות שיהיה באדם הוא מצד תפיסת דעתו והדרך בה הוא מתבונן, וכאשר יתחיל לילך בדרך התום והיושר, יהיה בו שלימות כפי מדרגתו. ואפילו בגשמיות ובחיי עולם הזה צריך לתמימות בכדי שיהיה בו צד שלימות, ולכך יעקב נאמר בו 'איש תם' ותרגם אונקלוס גבר שלים, כי מחמת מידת התמימות נקרא אדם שלם.

ב

ומידת יעקב נקראת שמים כמובא בזוהר ויחי (דף רמז ע"א), וזהו משום שהיה יכול ליטול דבר שהוא למעלה מהשגתו ותפיסתו, ולכן הוא גם כנגד השמש כמובא בבראשית רבה (סח, י) שאי אפשר להביט בה ולראותה, שהוא רמז לדבר שאין משגת ותופסת בו דעת האדם, ומשמעות הדברים, שכל יעקב ליטול לחלקו ומדרגתו את האות ש' המורה על דבר שאי אפשר לתופסו ולהשיגו, אלא רק לראותו מרחוק (וכמו שאמר הרע"א מהימנא בזוהר פנחס (דף רנז ע"א) שהאות ש' מורה על דרגין עלאין). אמנם עיקר מידת יעקב היא כנגד האות ו' ועמוד התורה, אלא שגג האות ו' היא כנגד השמים והשמש, שהמשמעות בזה, שמתוך מידת התמימות יכל להיות קשור בדבר שהוא למעלה מהשגתו ותפיסתו.

ובכך זכה יעקב להיות עמוד התורה, כי מובא בהקדמת הזוהר (דף יג ע"ב) שהנוטל להאות ו' נוטל הכל, ומשמעות הדברים, שכאשר זוכה האדם לקנין התורה שהיא כנגד האות ו', היינו כאשר מקבלה ממקום טהור, הרי בזה זוכה הוא ליטול כביכול להשי"ת בעצמו. כי אין ההבחנה בעסק התורה אלא מה מקבל האדם בתורה, ותורת אמת היא שמקבל האדם את השי"ת בעצמו, כי כל הגילוי של השי"ת לאדם והדעת שלו מהשי"ת הוא מן התורה לבד, וכאשר מקבל את התורה ממקום מתוקן וכמסירתה מסיני, אינו מוצא בה אלא את השי"ת.

ג

וגילוי האות ו' בצורת פני האדם הוא בחוטם ובמדרגת הריח כמובא בזוהר נשא (דף קל ע"ב), כי מתוך מדריגת הריח יש קשר לאדם בדבר שהוא למעלה מטעם ודעת, ולכך הוא דבר שהנשמה נהנית בו כמובא במסכת ברכות (דף מג ע"ב). והוא סוד מרדכי הצדיק שהיה כנגד הריח, כי הוא היה אחוז בסוד הבשמים, וכנוטריקון שמו 'מרי דכיא' שהוא תרגום 'מר דרור', כמו שאמרו במסכת חולין (דף קלט ע"א וכמובא כל זה בביאור הגר"א אסתר ב, ה), כי מרדכי הוא כנגד האות ו' והתפארת (מגיד מישרים פ' ויקהל).

ובחלקי הנשמה, שהם נפש רוח נשמה חיה יחידה, האות ו' ומדרגת החוטם היא כנגד ה'רוח', ומשמעות מה שהנוטל למדרגה זו נוטל את הכל הוא, שבה יכול הוא ליקח גם חלק ה'נפש' שהיא בכלל ה'רוח', וגם את חלק ה'נשמה'. וראשית כל נוטל הוא את חלק ה'נפש', היינו שמתוך הדבקות רוחא ברוחא בצדיק שהוא במדריגת התפארת והאות ו', נוטל בזה את תיקון נפשו, שתהיה תמימה ושלימה. וזהו משום שמדרגת רוח הצדיק מלאה היא מהאור הגנוז, והוא המשבר לכל הקליפות הסובבות את נפשו, ולכך כאשר דבק הוא בעצות הצדיקים, בודאי שמתבטל ממנו כל הרע, ומתוך כך זוכה הוא לדבוק בתורה שבעל פה הנקראת 'תורת ה' תמימה' כמו שאמר הרע"א מהימנא בזוהר משפטים (דף קיח ע"ב), ונעשית תורתו תמימה ושלימה. כי מתוך גישתו אל התורה מתוך דבקותו בדרך חכמים זוכה להשלים כל חלקי תורתו, כי ככל שלומד יותר מבין ויועד שלא נטל ממנה מאומה, כי היא תמימה כהשמש

שאי אפשר ליקח ממנה ממהותה, אלא מאורה וזיווה מרחוק, ומתקיים בו מה שאמר ישעיה (ס, א) "וכבוד ה' עליך זרח", היינו שזוכה ליטול אם האור הרחוק והנשגב שבתורה, ונשלם בכל חלקי תורתו. ומלבד זאת שמתקן 'נפשו', כאשר נוטל ולקח הוא את מדרגת ה'רוח' יכול גם ליטול מחלק ה'נשמה' ושלימות הזכרון בעולם הבא, שהוא סוד ביטול הבחירה, שמתוך כך אין כל מה שנכשל נחשב לו לעולם לקומה שלימה של חיסרון והסתרת אור ה', כי מאיר בו הדעת בבהירות כאור השמש לידע ולהבין שהתורה אמת היא, ודבק ואחוז הוא בתורה בחד קטירא ממש. וככל שיתמיד בדביקות יתירה בעצות ודרכי הצדיקים, שהעיקר בזה הוא תיקון המידות, ולימוד תיקון המידות בספרי הצדיקים, שהם היסודות באמונת חכמים, בזה מאיר נשמתו ומתקנה בכל חלקיה ובחינותיה, ומאירה היא לגופו מאור האמת שזהו ענין הזכרון בעולם הבא עד שלא יכשל כלל.

ד

והדרך שיקרב וידבק האדם במדרגת ה'רוח' הוא כאשר יהיה דבוק בדרך התפילה והתחנן, כי יש תפילה שמטרתה היא שאלת צרכי האדם, ויש תפילה שעניינה היא דבקות בה"ב, שבה משיג האדם את כל מדרגתו, וכל עבודתו ותורתו נמשכים הם מתפילה זו. ובמדרגה זו בטלים מן האדם כל מיני יצר הרע וכל מיני צרות ודינים, וכל תיקון ובירור שצריך לעבור, הנה מתבררים הם כולם מתוך דרך תפילה זו, ובה ועל ידה מתבטל ממנו כל חשש ודאגה, כי זורח עליו תמיד כבוד ה' ב"ה, ויש לו בטחון שלם בתפילה, עד שהיא כמשענת אשר עליה נסמך הוא תמיד, ומתוך כך אינו בא לידי גאות, כי תולה הכל בתפילה.

ובכדי שיבוא האדם לתפילה במדרגה אמיתית זו, צריך הוא לאריכות אפיים ולידע ולהאמין בתמימות שה' ב"ה חנון ורחום, וחפץ הוא בטובתו השלימה, ומפני זה הוא סומך ונשען על השי"ת עדי עד. ואינו מתפעל מדעות בני האדם, ומדרך החכמה הטבעית שעל פיה חסר הוא תקוה וישועה, כי מאמין ובטוח בחסדו יתברך שבוודאי יסובב עימו הכל לטובתו, ויביאהו אל שלימות טובתו בזה ובכא.

ושלימות מדרגה זו השיגה מרדכי היהודי, כי היה כנגד האות ו' והחוטם כאמור, והוא כנגד האריכות אפיים, ולכך הוא כנגד ה'מר - דרור' כאמור, כי מצד אחד היה מגולה בו צד ה'מרירות' על שלא נתגלתה צדקתו ואמיתת דרכו, והיה נראה שהוא מובל למיתו, אך כנגד זה היה בסוד האריכות אפיים, שהוא ענין 'דרור' ועולם החירות, כי היה נשען בשלימות על התפילה והאמונה, כמו שדרשו במסכת מגילה (דף יב ע"ב) כל שמות אבותיו על דרך התפילה שהיה אחוז בה, וכמו שכתב הגר"א (שם בביאורו על אסתר ב, ה) שבה זכה למדריגת הריח, והכל מתוך שהיה דבוק בדרך התום והיושר מתוך בטחון גמור ברחמי השי"ת שבוודאי יגלה לבסוף טובו יתברך באתגליא לעין כל.

ה

והנה השורש לכך ששיג האדם את הדבקות בתפילה שהיא האות ו' והאריכות אפיים ועולם החירות, הוא על ידי מדרגה גדולה מזו, שהיא כנגד האות ו', והיא מדרגה הנקראת 'יחידה', ובה לבד יוכל האדם לשמוח שמחה שלימה ולבוא בה ועל ידה לתפילה מתוך אריכות אפיים ומדרגת החוטם.

כי מיום שחבר בית המקדש גברה אחיזת החיצונים בכל מדרגות הנפש רוח נשמה חיה, אך במדרגת ה'יחידה' אין אחיזה לחיצונים כלל, ואפילו בעולם העשיה שרובו רע, מדרגת היחידה שבו היא כנגד חיות אלהותו יתברך הגנוז בו בעולם העשיה, שלא נאחז בו שום צד רע כלל, כמ"ש (תהלים ה, ה) "לא יגורך רע". ובמדרגה זו לעולם דבוקה הנשמה בה"ב, ולכן מיום שחבר בית המקדש ואילך לא יוכל האדם לשמוח באמת אלא מתוך מדרגה זו, כי בה שָׁכָה נשמתו למנוחתה ושלמותה, ותהיה שמחתו שלימה.

ומדרגת היחידה היא חלקו האמיתי של האדם, וכל אשר עובר בעולם, וכל שיעור ומזג מידותיו והשפעים הנשפעים לו, וכל מעשיו ועניניו ברוחני וגשמי, הנה הכל הוא בסיבת מדרגת היחידה, ובסיבתה הוא מה שאנו רואים בחוש שלא יחפוץ האדם לעולם בחלק אדם אחר באמת בכל ליבו, ואינו שמח באמת אלא בחלקו, וכמו שאמר רב כהנא במסכת בבא מציעא (דף לח ע"א) שבקב שלו רוצה האדם יותר מתשעה קבים של חבירו.

אמנם כאשר יטה האדם מהאמת, יביט חוץ למקומו ויחפוץ באיזה דבר בחלק שאינו שלו, ומזה יבוא לידי כך שאינו יכול לשמוח, וזהו מפני שהסיח דעתו מהיחידה, שהיא הפנימיות האמיתית שבו, וכנגד האות ו' והכתר.

כי הוא כלל, שכאשר יתגלה הכתר העליון, שהוא י', יתגלה האור הגנוז, וכאשר יש גילוי להאור הגנוז, נכנעות ומתבטלות כל הקליפות, וכפי ששוררו ישראל על הים "אז נבהלו אלופי אדום, אילי מואב יאחזמו רעד, נמוגו כל יושבי כנען, תיפול עליהם אימתה ופחד" (שמות טו, טו-טז), ומתוך כך אין לו לאדם שום נסיון והתמודדות כלל מצד חלק הרע. וזהו גילוי מדרגתו של מרדכי היהודי, כי כאשר יוצאת ומתגלית מדרגת מרדכי בכל אחד מישאל, נאמר על כל חלקי הרע והסטרא אחרא שבעולם "כי נפל פחד מרדכי עליהם" (אסתר ט, א), כי מדרגתו היא הוא מאור הכתר, שכאשר היא מתגלית ובאה הנה נשפעת רוח קדושה על כל אחד מישאל ונעשית לו ללבושי יקר ועטרה על ראשו, כי מה שנאמר בו במרדכי "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור, ועטרת זהב גדולה, ותכריך בוך וארגמן, והעיר שושן צהלה ושמחה" (אסתר ח, טו), הנה נתגלה זאת בכל יהודי ויהודי, מפני שנתגלה ונראה שכל אחד מישאל חלק הוא במרדכי, ומתוך כך נופל פחד ואימה על הסטרא אחרא וחיילותיה, כמובא כל זה בזוהר שלח לך (דף קסט ע"ב).

ולכן כאשר יהיה האדם דבוק בגודל מעלתו מצד נשמתו, וידע שלכל דבר שעובר הוא בעולם יש שורש למעלה בקוצה של י', שהיא חכמה עילאה, וכמו שאמר הקב"ה למשה על אשר נעשה לרבי עקיבא 'שתוק כך עלה במחשבה לפני' (מנחות כט ע"ב), וכמו שביאר זאת האר"ז בספר הליקוטים (פ' שמות ב), הנה בזה מאיר וזורח על נשמתו מהאור הגנוז וחלק היחידה, ונתבטל כל אחיזה של חלק הרע בשאר מדרגות נשמתו, שהם חיה נשמה רוח ונפש.

ו

ועיקר הדבקות במדרגת היחידה היא מתוך ב' ענינים, הראשון הוא שיאמין בתום וביושר שהש"ת הוא הטוב הגמור וממנו לא תצא הרעה לאדם (וכל רעה הבאה לו לאדם אינה יוצאת אלא מעצמו, כמו שאמר רבי יהודה בר אילעאי בבראשית רבה (ו, 1) שבים הדין הגדול אש יוצאת מגופו רשעים ומלהטת אותם, ומעין זה הוא גם כיום בכל ימות עולם, כמ"ש (ירמיה ב, יט) "תיסרך רעתך", והם החיצונים המלפפים לד' אמותיו), והשני הוא שידע שיש בו ובכל תהלוכותיו משמעות גדולה בעולם.

וב' ענינים אלו הם כנגד צדיק עליון וצדיק תחתון, שהצדיק העליון הוא משה רבנו רעיא מהימנא, שכנגדו היא זאת המדרגה הראשונה שיאמין האדם בטובו יתברך ובמידת רחמיו, וצדיק תחתון הוא התפשטות נשמת משה בכל דור ודור, שהוא ענין מרדכי שהיה שקול כמשה כמו שאמר באסתר רבה (ו, ב), שכנגדו היא זאת המדרגה השנייה שיאמין וידע האדם שישנה משמעות גדולה לכל מאורעותיו ותהלוכותיו בעולם הזה. וכאשר יש חיבור ביניהם נעשה שלימות לאות י' (שבמילואה נכתבת י"ד, י' כנגד צדיק עליון, והמילוי י"ד העולה גם הוא כמנין י', הוא כנגד צדיק תחתון), ומתגלים י"ג מכילן דרחמי הנמשכים מהארת הכתר (כי י' היא ג' נקודות, קוצה העליון, וקוצה התחתון, ונקודה באמצע, ויחד עם האות י' שהיא עשרה, הם י"ג מידות, כמובא בתיקוניו ח"ד (דף קכא ע"א) כל הענין), ומתגלית מדרגת היחידה בכל אחד מישאל.

והצדיק הנמצא בכל דור ודור נקרא משנה למלך, כמ"ש (אסתר י, א) "כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש, וגדול ליהודים, ורצוי לרוב אחיו, דורש טוב לעמו, ודובר שלום לכל זרעו" (כי מה שנתמנה פה בעולם למשנה למלך אחשורוש, רימו על מעלתו בעליונים שוכה למדרגת משנה למלך), וזהו מפני שנטל על עצמו את האחריות והעבודה לגלות את מדרגת היחידה שבכל אחד ואחד מישאל, עד שכל יהודי יראה את חלקו הגדול לפני ה' ב"ה, ויוכל לשמוח ביהדותו.

ומדרגת היחידה קודם שנתגלתה היא כנגד אסתר, כי היא כבת יחידה למלך ה' ב"ה שנסתרה ואבדה ממנו, עד שנדמה ונראה בעולם שניתנה 'בידי לא אוכל קום', וכפי שנלקחה אסתר ונסתרה בבית אחשורוש. אמנם אצל הצדיק ברור וגלוי לפניו תמיד מעלת כל איש מישאל, וכמ"ש (אסתר ב, ז) "ויהי אומן את הדסה היא אסתר... ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת", אלא שכאשר נסתרה בבית אחשורוש לא היה הדבר בגילוי, וכמ"ש (אסתר ב, י) "לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה, כי מרדכי ציוה עליה אשר לא תגיד", ומשמעות הדבר, שכאשר נמצא האדם בהסתר פנים מתוך ששולט בו חלק הרע, הנה לא נגלית וניכרת מעלתו ותפארתו האמיתית כפי שידע מרדכי באמת.

ומה שהיתה אסתר כבת יחידה מרמז למדרגת היחידה, שאף בעולם העשיה שמורה וחתומה היא בקדושתה ותפארתה כדוגמה של מעלה וכאמור, כי היחידה היא חיות האלהות הגנוז בעולם העשיה, שלא יגורר רע' כתיב בה. ומשמעות הדבר, שמה' ב"ה אין דבר הנסתר ממנו, ולפני ה' ב"ה לעולם נחשב כל אחד מישאל, באיזה מצב שיהיה, כבן יחיד ומיוחד, אלא שנאבדה מדרגה זו מישאל, היינו שאבד ולא נגלה להם עוצם שייכותם במדרגה נעלית זו, וזהו כל עבודת הצדיקים שבכל דור, לחפש אחר מדרגה זו ולגלותה לישאל, שידעו ויכירו בעוצם מעלתם ותפארתם.

אלא שקודם שמתגלית מדרגת היחידה צריך לחיבור בין צדיק עליון לצדיק תחתון, שקודם שנתגלו י"ג מכילן דרחמי להציל לישאל, נעשה חיבור בין משה רעיא מהימנא למרדכי הצדיק, ומרדכי התפלל מלמטה ומשה התפלל מלמעלה כמובא באסתר רבה (י, יד), ובזה נעשה שלימות האות י' ונתגלו י"ג מידות הרחמים.

ז

אמנם מובא במדרש (שם) שהיה זה אליהו הנביא שהיה מביא את דברי מרדכי למשה ואת דברי משה למרדכי, והמשמעות בזה, ששלמות האות י' והחיבור בין מה שיאמין האדם בטובו יתברך ובמידת רחמיו, שהוא כנגד צדיק עליון, לבין מה שיאמין וידע האדם שיש משמעות גדולה לכל מאורעותיו ותהלוכותיו בעולם הזה, שהוא כנגד צדיק תחתון, הוא על ידי סוד מדרגתו של אליהו הנביא, כי הוא המחבר בין עליונים לתחתונים, מאחר שפשט את גופו ועלתה רוחו למעלה לעליונים.

כי הנה חלק הנשמה הנקראת 'יחידה' היא כנגד מדרגת אלהות, שהרי היא 'חלק אלה ממעל', וממנה מאיר מרחוק זיו הנקרא אור כאמור (כי הוא כנגד שפע מהכתר המאיר בחכמה ושם נקרא 'אור', וכאשר יורד מטה יותר אל החכמה נקרא 'רקיע', וכאשר הוא בבינה נקרא 'מים', עד אשר מתגלה באות ו' ונקרא 'שמים', כמובא כל זה בזוהר תרומה (דף קלו ע"ב). ולכן פעמים שתהיה האות י' כנגד הכתר, ופעמים כנגד החכמה, ופעמים כנגד הבינה, כמובא בזוהר חילוקים אלו, כי הכל הוא כפי מדרגות האמורות, שכאשר היא נקודה עד שאינה נראית, היא קוצו של י' וכנגד מדרגת הכתר, וכאשר היא מצטיירת בחלקה הראשון, היא כנגד החכמה, וכאשר מצטיירת בשלמותה עד קוצה התחתון, זהו כנגד הבינה הנקראת 'מקצה השמים'. כי היא כנגד האות י' עצמה שאין שום תפיסה והשגה כלל, ורק כאשר יש גילוי לאות ה' מתגלה שם קודש שהוא שם י"ה, כי רק כאשר יש גילוי לאות ה', מתגלה בה הארה מרחוק מהאות י' והחכמה, לכן כאשר אנו מבחינים באות י', הוא לעולם רק מרחוק וכדבר שהוא בלתי בעל גבול, ואינו מושג לנו בטעם ודעת, וזהו חלק הנשמה והיחידה.

ולכן הדרך שיוכל האדם להיות קשור במדרגתו מדרגת 'יחידה' וחלקו האמיתי, שעל ידו לבד יוכל לשמוח שמחה שלימה בחלקו בה' ב"ה, הוא מתוך מידת התמימות, ובזה נמשכת האות י' ומדרגת היחידה עד למטה להיות כהאות ו', שאז זוכה למדרגת הרוח והתפילה מתוך אריכות אפיים. וזה שמתגלה לאדם מעלת מדרגתו, שנשמתו חלק אלה ממעל היא, ונמשך ונצטייר לו מהאות י' להיות להאות ו', נרמז הדבר באותיות י"ו שב'אליהו'.

ח

אך בכדי שיוכל האדם לידע מהטוב שלו עד שיהיה לו פה לעמוד לפני השי"ת, לזה צריך הוא למידת הבטחון ברחמי השי"ת ובטוב הגנוז שמצפה הוא להוציא ולגלות ממנו בעולם, וכפי שעיקר מה שהשיג מרדכי היתה מתוך מדרגת הבטחון זו, וכאמור. וצורת סדר עבודת מדרגת הבטחון היא, שבמחשבה האדם דבוק באות י' והכתר והרחמים הגמורים, ובמעשה נשען על התפילה התחנון והתשובה, אמנם הנסיון בענין הביטחון הוא כענין שכתוב (שמות יז, ז) "על נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין", היינו שאין האדם בבטחון שלם בקב"ה ואינו סומך על ה' ב"ה ועל הרחמים הגמורים.

וולכן עיקר מדרגת הביטחון תלויה ועומדת היא בדבקות המחשבה במדרגת הכתר, בכדי לבטל כל נסיון וספק מעוצם גילוי רחמיו וטובו יתברך על כל אדם בכל מדרגה שהיא, כי מדרגת ההשפעה ממדרגת הכתר אינה תלויה בתחתונים, וכמובא בזוהר בשלח (דף נב ע"א) שבהארת מדרגה זו מתגלה סוד הרצון וההשפעה בכל העולמות ומתבטל תוקף כל הקטרוגים, וכפי שהיה בקריעת ים סוף. אלא שפתח לנו הקב"ה פתח בלחישו ובהחבא שנוכל להשאיר תמיד לאור הכתר שיאיר וישפיע לנו למקומו ומדרגותינו, והוא מתוך מידת הבטחון והדבקות במחשבה.

וזה אשר טעו בני ישראל בנסותם את ה', כי רצו לידע דביבור והבחנה באופן שיאיר ויתגלה שפע הרחמים מלמעלה, כביציאת מצרים וקריעת ים סוף, היינו שכפי שבקריעת ים סוף ראו שאין הדבר תלוי בדבקותם, ואפילו שפחה ראתה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל (מכילתא בשלח, מס' דשריה א, כ) כן בחנו אם גילוי זה אינו תלוי בהם. והנה דבר זה אין לאמרו ולגלותו להדיא, שיהיה תלוי גילוי זה בתחתונים, ולכן נאמר 'על נסותם את ה' לאמר', שבחנו זאת באמירה, וזהו אינו אלא במחשבה, כי מדרגת היחידה היא כנגד האלהות, והתגלות י"ג מכילן דרחמי.

ט

אמנם על ידי גילוי מדרגת אליהו הנביא יבטל ה' ב"ה לכל הספיקות. כי הנה בכל מה שיודיעו לאדם מהטוב שבו כשורשו, יהיה בו דאגה וחשש על תיקונו ועתידי ותקוותו, אבל מתוך ענין אליהו הנביא מתבטלים הספיקות ונעשה פה לאדם לעמוד לפני קודשא בריך הוא בתפילה, ומתגלית מדרגת היחידה. וכמו שאמר הרעיא מהימנא בזוהר צו (דף כח ע"א) על הנאמר במשלי (לא, כט) "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כללן", שאחר שיוציא ויבטל אליהו מישאל את כל הספיקות והתהיות מגודל מעלתו ואור הכתר המאיר בהם, תעלה אותה הבת (-השכינה) ותצא מההסתר אל הגילוי, ותעלה על כל הדרגות, היינו שידעו כל ישראל מגודל מעלתם ותפארתם, ומכח זה יהיה להם פה, כמו שאמרו שם 'ואליהו הוא יהיה לי לפה'.

שלימה גם בכל עניני דעלמא ולבטל המרירות, כי יבוא בזה למעין מה שיהיה להעתיד לבוא שתבטל המרירות והעיצבון מן העולם.

והעיקר בזה, שמתוך השמחה יתגלה לאדם כל אשר מגלה בו זה הצדיק התחתון, שהוא כנגד מרדכי ונשמת משה המתפשטת בכל דור. כי קודם שמתגלית זאת השמחה ביהודי, אין רואים את הפאר והגדולה שלו, כי מסתירה המרירות את כל הטוב שבו, אך מתוך השמחה יוכל להכיר בעצמו לכל דברי הצדיקים שהם בסוד מרדכי והתפשטות נשמת משה, המגלים לו לאדם שכל קושי שעובר הוא בעולם יש בזה משמעות גדולה ביותר, ונוגע הדבר עד למעלה מעלה בגבהי מרומים, ובכל נסיון ומרירות שיש לו לאדם, קשור הדבר בחורבן בית המקדש, שהוא צער השי"ת ב'בתי ברא'.

ואך בזה בא האדם לכדי מעלת זאת השמחה, כי בא האדם לדעת והבנה שכל חסרונותיו הם הם מעלותיו, ובכל דבר הנראה לו כחסרון צריך לקחתו ולהכניסו בשמחת חלקו במדרגת ה'יחידה', עד שמתבטלים כל ספקותיו, וכל הנראה לו כחסרון נהפך לו לצוהר המראה לו את הדרך אל ענין תיקונו והדבקות בה' ב"ה.

יב

והנה בתי גוואי הם כנגד משה, וכנגד מדרגת 'יעקב' כאשר הוא ברוממות ומעלה ונקרא בשם 'ישראל', שהם כנגד הפנימיות כנודע. ולכן אין האדם יכול לבוא לשמחה במה שלמעלה מהשגתו אלא מתוך שהולך הוא בדרך התום והיושר, שבה ועל ידה יכול הוא להתבונן ולחשוב במה שלמעלה משכלו. כי מדרגת 'משה' ומדרגת 'ישראל' הם הגדולה והפאר של ישראל, כי הפאר הוא כנגד 'משה', שהוא תפילין של ראש וכנגד השמש, ונמשך הדבר לענין גדלות המוחין הנקרא 'ישראל', וכך הוא במדרגת עולם הבא, שהוא סוד גדלות המוחין של הצדיקים, ובזה אין לנו תפיסה והשגה, כי כל זה הוא סוד גדלות נשמות הצדיקים וגדולת נשמות ישראל, כאמור.

אמנם הגילוי שאפשר לראות בעולם מגדולת נשמות הצדיקים ותפארת ישראל הוא כאשר יש גדולה למרדכי היהודי, דהיינו שבא הצדיק לכדי גדלות ורואים את פארו, ומאיר הוא כשמש לעולם, וככל שנעשה גילוי יותר לצדיקים בעולם, כך נמשך טלא עילאה דנגיד ומשיך לתתא (-טל עליון הנמשך ומתפשט למטה), שהוא גילוי האות י' ומדרגת יחידה בכל אחד ואחד מישראל.

והגילוי לכל זה בעולם הזה הוא שנגלית נשמת משה להסיר את ההסתרה והמרירות מנשמות ישראל, כי כאשר למעלה יש גילוי של דעת, הוא 'גילוי' של הבורא אל הנבראים, וכענין שכתוב (בראשית ד, א) "והאדם ידע את חווה", אבל ה'חיבור' של הבורא ב"ה אל הנבראים הוא מתוך הולדת נשמות הצדיקים בעולם, שבהם תאיר נשמת משה לזה העולם את גדולת ה' ב"ה וגדולת נשמתם, ובזה באים ישראל לכדי גדלות, היינו שמאירה בהם האות י' בשלימות.

וזהו מרדכי 'היהודי', שהוא גילוי האות י' ('יהודי' מלשון יוד), כי משה היה בעליונים, היינו מלאגא וכנגד בתי גוואי, אבל מרדכי היה בתחתונים ומלבר, וכנגד בתי ברא. אך הדבר תלוי בכל אחד ואחד כפי שישמע וילך אחר קול אלו נשמות הצדיקים ועצתם ודעת קדשם, ויוכל לישא ולתלות את ענינו ומחשבתו על האמונה השלימה ברחמי השי"ת, ובגודל מעלת כל קושי וכל מרירות אשר עובר הוא בעולם - שאין דבר זה לחינם חלילה.

וכפי שביטול הספיקות ועבודה זו היא סוד גילוי אליהו הנביא קודם הגאולה, כך הוא גם בענין גאולה הפרטית של כל אחד ואחד. ועיקר הגאולה של האדם היא שיהיה לו דרך בתפילה ויוכל לעמוד לפני השי"ת, ושלימות התפילה היא שכל הדינים שצריך הוא לברר משרוש נשמתו, מתבררים כולם בעומדו לפני השי"ת, ובתוך תפילתו מתמתקים הדינים כולם, ואין הוא צריך לטלטול וגלות. ושלמות מדרגת התפילה היא סוד החוטם והאריכות אפיים כאמור, כי מה שאין האדם מתמיד בתפילה ושיחה לפני השי"ת זהו מפני שהוא קצר רוח, ואינו חפץ אלא בשאלת צרכיו, אך כאשר בא לכדי השמחה ביהדותו ומדרגת ה'יחידה' כאמור, הנה בזה משיג הוא להאות ו' שהיא כנגד החוטם והאריכות אפיים, ואינו מבעט במרירות מצד יצרו הרע, אלא נסמך על רחמי השי"ת ומאמין שבכל קושי שעובר יש תכלית ומטרה מכוונת ומיוחדת לטובתו הנצחית.

וכל זה תלוי כפי שילך בדרך התום והיושר, שבה ועל ידה בלבד יוכל האדם להיות בשמחה בדבר שהוא למעלה מהשגתו, שהיא מעלת נשמתו, ובה ועל ידה יוכל לילך בתמימות אחרי השי"ת בכל קושי שעובר הוא בעולם, מבלי לבוא מכך לידי ריחוק, ובזה נעשה כל קושי לצוהר המראה לו את הדרך אל התשובה והדבקות בה' ב"ה.

כי אליהו הוא המעיד על כל יהודי ויהודי שיש בו לרושם האות י' בברית הקודש, והוא כ'עוף יעופף על הארץ' ופורח את כל העולם בארבע טאסין (-טסיות) בכדי להעיד על קדושת האות י' הרשומה בכל יהודי, כמובא בהקדמת ספר הזוהר (בדף יג ע"א), ולכן צריך להזמין בפה את הכסא לאליהו בכל ברית קודש, ולומר בפה מלא 'זה הכסא של אליהו הנביא זכור לטוב', ובלא שיזמינהו בפה לא יבוא להעיד במקום ההוא, כי כל מהותו וענינו הוא להביא את המחשבה והכתר והיחידה של מדרגת כל יהודי מצד מעלתו ותפארתו האמיתית, לידי גילוי בפועל בפה מלא.

והמשמעות בכל אלו הדברים היא, שמדרגת אליהו היא שמוצא האדם בעצמו טוב שלם וגמור, שמתוך כך יכול הוא להשלים להאות י' ולגלות מדרגת היחידה, עד שרואה עצמו כבן יחיד לפניו יתברך, ושואין דבר שיכול לעכב ממנו את הקרבה והדבקות בה' ב"ה. וכך יתקיים בכלליות קודם שיתגלה משיח צדקנו, שהוא גילוי מדרגת היחידה של כל אחד ואחד מישראל. כי המשמעות של 'משיח' הוא שיש ממועל נשמות ישראל אחר שיגלה אליהו לזו האות י' שבכל יהודי ויבטל בזה כל הספקות שיש בו על קרבתו וחביבותו לפני ה' ב"ה, וכישראל בנסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין, שכל זה הוא מחיית זכר עמלק מן העולם, 'עולה כמנין' 'ספק' וכמנין 'אל אחר', כי זהו כל מגמתו ומלחמתו להכניס ספיקות בישראל ולרחקם מדרך האמונה בדבקות ה' ב"ה, שבוזה מתרחקים ובאים לידי כפירה שהוא ענין 'אל אחר' חלילה, אבל כאשר תתגלה מדרגת אליהו אשר יעופף לגלות תפארתו ומעלתו של כל אחד מישראל, הנה בזה תיפול אימתה ופחד על כל הסטרא אחרא, ויתבטלו כל הספקות והתהיות שמחלקם הרע, ותתגלה מלכות ה' ואהבתו הנצחית לבניו רחומיו לעין כל.

וזהו ש'עמלק' ו'ספק' עולה כמנין 'מר' (מדרב קדמות ע, יט), כי בכוחו של אליהו המחבר בין הצדיק עליון לתחתון, בין משה למרדכי כאמור, הנה בזה מתבטלת כל המרירות שנאחזה בזמן הסתר הפנים, ומתגלית הדרור והחירות של השמחה שלעתיד. כי כאשר יתבטלו ספקות אלו שמצד עמלק, הנה בזה תתפשט השמחה והחדוד בעולם כולו, כי עיקר השמחה היא מתוך שאין לאדם ספק באשר לחלקו בתורה, ובטוח הוא ויודע שכל מאורעותיו ותהלוכותיו וכל עניניו ברוחני וגשמי מדוקדקים כחוט השערה, הכל בכדי להביאו לשלימות גילוי מדרגת היחידה והתפשטות אורה, שהוא כנגד הכתר, עד לכל מדרגות הנשמה שהם חיה נשמה רוח ונפש, ובזה תופיע השמחה גם בגופים ותתבטל כל המרירות והעיצבון מן הבריות, וכמו שאמר ישעיה (לה, י) שלעתיד תהיה "שמחת עולם על ראשם, ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה".

והמשמעות בזה שתתגלה השמחה גם בחיצוניות, כי הנה אמרו במסכת חגיגה (דף ה ע"ב) שהעוז והחדוד הם במקומו של ה' ב"ה שהם בבתי ברא, אבל בבתי גוואי נאמר 'במסתרים תבכה נפשי' (ירמיה יג, יז), שבוכה הקב"ה מפני גאוותם של ישראל ושל מלכות שמים שניטלה. והנה 'בתי גוואי' הוא כנגד הצדיק העליון, כי הוא כנגד רחמי השי"ת הגמורים, ושם אין גילוי דין כלל, ו'בתי ברא' הוא כנגד הצדיק התחתון שנקרא 'מרדכי' ומר-דרור, על שיש בו קטנות ומרירות מחד, וגדלות ועולם החירות מאידך, וכאמור.

כי ישראל מאמינים בני מאמינים הם, וכל יהודי יש בו אמונה להקשיב לקול החכמים המלמדים לנו שהשי"ת הוא הטוב הגמור וממנו לא תצא הרעות, ובזה יש לו לשמוח שמחה שלימה, והוא כנגד 'בתי גוואי'. אמנם מחמת המרירות שעובר היהודי מיצר הרע, אינו יכול לשמוח, ובפנימיות הענין הוא, שאין הבריות רשאים לשמוח מחמת חורבן בית המקדש, אמנם רשאי האדם לשמוח כאשר שמח הוא במרדכי היהודי, היינו ששמח הוא בחלקו האמיתי, שהוא חלק האדם שאין בו חסרון כלל, והוא כנגד מדרגת היחידה שכל אשר עובר האדם משתלשל הכל משם.

יא

ולזה צריך האדם להתקשרות והתבוננות במדרגת אליהו הנביא, כי בענין הגוף ובתי בראי יש צד מרירות כאמור, אך אליהו פשט את גופו וגרם לחיבור בין העליונים לתחתונים, ובזה תלוי שמחת האדם וישועתו, שצריך הוא לשנות את ההתבוננות והדעת, ולהביט אל שורש מחשבתו וגודל מעלת נשמתו שבה הוא טוב שלם וגמור ללא צד חסרון כלל, ואין נקיות מדרגה זו תלויה במעשי, כי הוא כנגד בתי גוואי ששם לעולם עוז וחדוד במקומו, ומתגלים עוצם הרחמים וגילוי אהבתו יתברך לכל אחד אשר מזרע ישראל הוא. ורק כאשר ישמח האדם במדרגת היחידה, שהיא שמחה שאינה תלויה בדבר, אז יוכל לבוא לשמחה

ניתן לשמוע את השיעורים האחרונים שמסר
מו"ר הגאון הינוקא וכן להתעדכן בנעשה והנשמע
מידי יום ביומו בקו התוכן היחודי קו 'דורשי ה'
03-5502228 האזינו ותחי נפשכם

<< הודעה חשובה! המעוניינים להצטרף למערך הרכזים ברחבי הארץ והעולם
ולחלק מידי שבוע את גיליונות הקודש באזור המגורים וכן לתגובות
הארות והקדשות בעניני העלון ניתן לפנות ל-0548434755 או במייל:
m.yam.shlomo@gmail.com
לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: alonim.yanuka@gmail.com